

Kurs i fremtidsfullmakt:

(Kilde: Statsforvalteren.no)

Fremtidsfullmakt.

Demens og annen alvorlig sykdom kan gjøre at du en gang i fremtiden trenger hjelp. Hvis du oppretter fremtidsfullmakt, kan du bestemme at noen du stoler på, skal ta vare på dine interesser den dagen du ikke klarer det selv.

Vergemålsloven definerer fremtidsfullmakt slik:

«En fremtidsfullmakt er en fullmakt til én eller flere personer om å representere fullmaktsgiveren etter at fullmaktsgiveren på grunn av sinnslidelse, herunder demens, eller alvorlig svekket helbred ikke lenger er i stand til å ivareta sine interesser innen de områdene som omfattes av fullmakten.»

Hvis du velger å opprette en fremtidsfullmakt, er det du som er «fullmaktsgiver». Personen du velger til å ivareta interessene dine, omtales som «fullmektig» eller «fremtidsfullmektig». Ordningen er i utgangspunktet gratis og du kan selv skrive fremtidsfullmakten. Dersom du velger å få hjelp av en advokat, må du betale advokaten for arbeidet.

Fremtidsfullmakt et privatrettslig alternativ til vanlig vergemål. Dersom du planlegger å skrive en fremtidsfullmakt, anbefaler vi at du tar deg tid til å lese gjennom hele teksten før du begynner. Deretter kan du bruke lenkene nedenfor til å navigere frem og tilbake i innholdet.

Hvilken betydning har det at du oppretter en fremtidsfullmakt?

En fremtidsfullmakt kan helt eller delvis erstatte [vergemål](#). En fremtidsfullmakt gir deg større grad av selvbestemmelse også etter at du ikke lenger er i stand til å ta stilling til spørsmål på egne vegne. Dersom fremtidsfullmakten dekker behovene dine, blir det ikke nødvendig å oppnevne en verge selv om du en gang i fremtiden skulle bli så syk at du ikke lenger er i stand til å ivareta egne interesser.

Hvem kan opprette en fremtidsfullmakt?

Du må ha fylt 18 år og ha evne til å forstå fullmaktens betydning. Det betyr at du må skrive fullmakten mens du ennå har full forståelse for innholdet i fullmakten du gir til en annen person. Så lenge du har denne forståelsen kan du også trekke tilbake en opprettet fremtidsfullmakt, eller velge å skrive en ny fremtidsfullmakt.

Hvem kan være fullmektig?

En fremtidsfullmektig må ha fylt 18 år på tidspunktet fremtidsfullmakten skal benyttes, og fullmektigen kan ikke selv ha verge.

Som fullmaktsgiver står du fritt til å velge fullmektig, men det er viktig å velge en person du har særlig tillit til. Fullmektigen må være én eller flere fysiske personer. Du kan ikke utpeke for eksempel et advokatfirma eller et regnskapsbyrå som fullmektig, men det er likevel mulig å velge en navngitt advokat eller regnskapsfører, fordi de er fysiske personer. Andre eksempler på mulige fullmektiger kan være ektefelle, samboer, barn, søsken, barnebarn, venn eller en annen person du foretrekker. Fullmektigens livssituasjon vil også kunne endre seg fra fremtidsfullmakten opprettes og frem til den senere skal brukes. Det kan derfor være hensiktsmessig å utpeke en fullmektig nummer to, som kan tre inn dersom den foretrukne fullmektigen blir forhindret.

Husk å spørre den eller de som utpekes som fullmektig, om de er villig til å være fullmektig for deg om du skulle trenge det. Dere må også avtale oppbevaring av fullmakten, men dette kommer vi tilbake til senere i teksten.

Fremtidsfullmaktens innhold og utforming

Absolutte krav til en fremtidsfullmakt

Fremtidsfullmakten må være skriftlig, og det må gå klart frem at fullmakten er ment å ha en fremtidsvirkning. Det betyr at fullmakten må være tydelig på at den skal gjelde etter at du har blitt så fysisk og/eller mentalt svekket at du ikke lenger selv greier å ivareta interessene dine innen de områdene fullmakten regulerer.

Fremtidsfullmakten skal undertegnes av to vitner som du (fullmaktsgiveren) har godtatt. Følgende krav stilles til vitnene:

- Vitnene må ha fylt 18 år.
- Vitnene må forstå betydningen av å undertegne.
- Fullmektigen selv, fullmektigens ektefelle, samboer, foreldre, barn og barnebarn kan ikke undertegne som vitne.

Vi anbefaler at du unngår å velge vitner som kan ha en egeninteresse i at du oppretter fremtidsfullmakt. Et typisk eksempel er hvis fremtidsfullmakten sier at et eller begge vitnene skal motta gaver/arveforskudd etter at fremtidsfullmakten har trådt i kraft. Barna dine eller søsken av fullmektigen er ofte et uheldig valg når du skal finne vitner.

Det er ikke nok at vitnene undertegner dokumentet. Det stilles også krav om at du som fullmaktsgiver undertegner fullmakten – alternativt vedkjenner deg din underskrift – mens vitnene er til stede. Vitnenes underskrift skal påføres mens du selv er til stede, og det skal være ditt ønske at fullmakten blir underskrevet.

Vitnene må være kjent med at dokumentet er en fremtidsfullmakt, men trenger ikke vite innholdet i fremtidsfullmakten. Vitnene har ansvar for å bevitne at fullmaktsgiver oppretter fremtidsfullmakten av fri vilje og at fullmaktsgiver er i stand til å forstå betydningen av å opprette fremtidsfullmakt. Ved å påta seg oppgaven som vitne på en fremtidsfullmakt, påhviler dermed et større ansvar enn å kun bekrefte fullmaktsgivers signatur. Det er viktig at vitnene er kjent med dette ansvaret. Vitnepåtegnelsene er en viktig sikkerhetsmekanisme i et fremtidsfullmaktsforhold. Det er vitnene som skal bekrefte at fremtidsfullmakten gir uttrykk for fullmaktsgivers vilje.

Vitner skal ikke undertegne på bakgrunn av at du på et tidligere tidspunkt har gitt uttrykk for at du ønsker å opprette en fremtidsfullmakt.

Fremtidsfullmakten bør dessuten inneholde:

- Dato for når fullmakten ble opprettet. Datoen på fremtidsfullmakten kan være avgjørende dersom det oppstår tvil om at du var i stand til å forstå fullmaktens betydning på opprettelsestidspunktet.
- Vitnenes fødselsdato og adresse/kontaktinformasjon. Vitnenes relasjon til deg bør også fremgå, da det vil bidra til å avklare om vitnene er habile eller inhabile med tanke på innholdet i fremtidsfullmakten. Eksempel på relasjon kan være nabo, kollega, venn osv. Vitner blir ikke alltid kontaktet, men det kan være ønskelig å ha kontaktinformasjon dersom det stilles spørsmål ved fullmaktens gyldighet.

- Det bør fremgå at vitnene, ved å påtegne fremtidsfullmakten, bekrefter at du har opprettet fremtidsfullmakten av egen fri vilje og at du, som fullmaktsgiver, forstod innholdet og fremtidsfullmaktens betydning da du undertegnet den.
- Dersom det er flere fullmektiger, bør ansvarsområdet til hver enkelt fullmektig fremgå klart av fullmakten. Dersom du for eksempel ønsker at en av fullmektigene skal foreta dagligdagse disposisjoner som typisk betaling av utgifter, men at mer betydningsfulle avgjørelser som for eksempel salg av eiendom skal tas av fullmektigene i fellesskap, bør dette fremgå tydelig av fullmakten.

Bestem hva fullmakten skal omfatte

Det er du selv som bestemmer hva fremtidsfullmakten skal regulere. Fullmakten kan omfatte både økonomiske og personlige forhold, eller den kan begrenses til nærmere angitte forhold, slik som for eksempel salg av bolig og betaling av regninger. En fremtidsfullmakt gir gode muligheter for å skreddersy gode løsninger. For å unngå tolkningstvil er det viktig å angi så presist som mulig hvilke disposisjoner fullmektigen skal ha rett til å foreta. Et viktig råd er å skrive fremtidsfullmakt mens du fremdeles er frisk nok til å tenke gjennom hvordan du ønsker å ha det. Vi fraråder at du skriver fremtidsfullmakt utelukkende av hensyn til pårørende, eller at du skriver fremtidsfullmakt etter påtrykk fra pårørende eller andre.

Økonomiske forhold kan for eksempel være å betale regninger, håndtere løpende inntekter og utgifter, håndtere ulike gjeldsforhold, kjøpe og selge verdipapirer, opprette eller avslutte bankkontoer, drift eller utleie av fast eiendom eller drift av næringsvirksomhet.

Personlige forhold omfatter i utgangspunktet alle former for representasjon og ivaretagelse av rettigheter utover det rent økonomiske. Du kan for eksempel velge hvem som skal representere deg overfor Nav, kommune og sykehjem. Da vil fullmektigen din kunne søke om tjenester og ytelser fra det offentlige og klage på vedtak. Personlige forhold kan for eksempel være at man vil bo lengst mulig hjemme, at man vil ha med bestemte eiendeler til sykehjemmet eller at det skal brukes penger på sydenturer eller kulturelle arrangementer som man pleier å ha glede av. Fullmakt til å rydde opp i digitale tilganger vil også være et personlig forhold.

Noen ønsker også å bestemme hvem som skal regnes som nærmeste pårørende. Hvis du ønsker å peke ut hvem som skal være din nærmeste pårørende, må det fremgå tydelig i fullmakten. Den du utpeker vil da få [rettigheter som en nærstående har etter helselovgivningen \(Helsenorge.no\)](#). Du kan likevel ikke gi fullmektigen rettigheter som vedkommende ikke ville hatt som nærstående på dette området. Dersom du ønsker hjelp og veiledning for å sikre at fremtidsfullmakten i størst mulig grad skal dekke det fremtidige hjelpebehovet ditt, anbefaler vi at du tar kontakt med en advokat. Det er uansett viktig at du selv tenker gjennom hvordan du ønsker å bli ivaretatt når du ikke lenger er i stand til å ivareta egne interesser. I mange tilfeller ser Statsforvalteren at det oppstår et større hjelpebehov enn det som er beskrevet i fremtidsfullmakten. Det er ingenting i veien for å begrense fullmakten, men det bør i så fall være et bevisst valg.

Hva bør du passe særlig på når du skriver fremtidsfullmakt?

Salg/overdragelse av fast eiendom eller andel i borrettslag

Hvis det er aktuelt å selge/overdra eiendom i kraft av en fremtidsfullmakt, må det gå tydelig frem av fullmakten. Tilsvarende gjelder også hvis fremtidsfullmakten omfatter andre disposisjoner knyttet til eiendom, for eksempel utleie.

Det er Kartverket som tinglyser eiendomsoverdragelser i Norge. Hvis en eiendom skal selges eller overdras i kraft av en fremtidsfullmakt, stiller Kartverket krav om at fullmakten har informasjon om dette. Det er ikke nødvendig å spesifisere en konkret eiendom, da fullmaktsgiver gjerne kan ha skiftet bolig/eiendom i tiden fra fullmakten er skrevet til den trer i kraft.

Spesielt om gavedisposisjoner

Ofte ønsker fullmaktsgiver at fullmektigen skal kunne gi vanlige gaver til nærstående, typisk i anledning fødselsdager og jul. I en del tilfeller oppstår uklarheter med hensyn til omfanget av en gave og hvem som skal være gavemottaker. For å unngå slike uklarheter, bør det fremgå klart hva gaven skal bestå i og hvem den skal gis til. Dette er spesielt viktig ved gaver utover det som anses som vanlig.

Noen eksempler på hva du IKKE kan regulere med en fremtidsfullmakt

En fullmektig kan ikke gis fullmakt til «å stemme ved valg, inngå ekteskap, erkjenne farskap, samtykke til donasjon av organer, opprette eller tilbakekalle testament eller samtykke til tvang og kompetanse i andre særlig personlige forhold [...] uten særskilt hjemmel i lov», jf. vergemålsloven § 80 tredje ledd.

Hva skjer hvis fullmektigen blir inhabil?

Fullmektigen kan i utgangspunktet ikke ivareta fullmaktsgivers interesser i spørsmål hvor han eller hun er inhabil. Fullmektigen er inhabil dersom vedkommende har, eller kan ha, en egeninteresse i saken. Dette gjelder også dersom fullmektigens nærmeste har, eller kan ha, en egeninteresse i saken. Fullmektigen skal da kontakte Statsforvalteren slik at vi kan oppnevne en verge til å håndtere problemstillinger hvor fullmektigen er inhabil. Det kan for eksempel være aktuelt dersom fullmektigen og hans/hennes nærmeste familie ønsker å kjøpe fullmaktsgivers eiendom. Et annet eksempel vil være utdeling av forskudd på arv eller større gaver til fullmektigen og fullmektigens familie.

Dette vil likevel ikke være aktuelt dersom du selv bestemmer at fullmektigen skal kunne representere deg også når vedkommende har en interesse i spørsmålet som skal avgjøres. Det må da klart fremgå av fremtidsfullmakten hva fullmektigen kan gjøre på dine vegne, og hvilke begrensninger som eventuelt gjelder. Alternativt kan du i fremtidsfullmakten bestemme at en annen person skal kunne tre inn og treffe beslutninger i slike spørsmål.

Om ikke noe annet er avtalt eller fastsatt i fullmakten, kan fullmektigen dekke sine nødvendige utgifter av fullmaktsgiverens midler. Fullmektigen kan, når det er rimelig, også beregne seg et passende vederlag om ikke noe annet er avtalt eller fastsatt i fullmakten. En fullmektig kan gi vanlige gaver på fullmaktsgiverens vegne. Andre gaver kan bare gis hvis det er angitt særskilt i fullmakten.

Hva hvis fremtidsfullmakten ikke dekker behovene dine?

Statsforvalteren ser ofte at fremtidsfullmakter begrenses til å omfatte kun salg av bolig, arveforskudd og betaling av regninger. Noen ganger har fullmaktsgiver fylt ut et skjema funnet på internett, eller tatt utgangspunkt i en eksempelfullmakt som skal kunne passe mange. Hvis du skulle bli rammet av demens eller annen alvorlig sykdom og ikke lenger kan ivareta dine egne interesser, er det flere beslutninger som må tas, avgjørelser som da gjerne faller utenfor de fremtidsfullmaktene som du kan finne som eksempler på internett. Dersom fremtidsfullmakten er svært begrenset, enten utilsiktet eller fordi du bevisst har valgt å avgrense fullmakten, kan løsningen være at du må ha et vergemål (som løper parallelt med fremtidsfullmaktsforholdet) hvis det skulle oppstå andre og/eller uforutsette spørsmål.

Hva gjør du etter at fremtidsfullmakten er opprettet?

Vurder om du bør skaffe deg en legeerklæring

For enkelte kan det være lurt å oppsøke fastlegen og få en legeerklæring så snart fullmakten er skrevet. Dette er særlig viktig dersom du har en begynnende kognitiv svikt på det tidspunktet du underskriver fremtidsfullmakten. På den måten kan du unngå at det senere oppstår tvil om at du forstod fremtidsfullmaktens innhold og betydningen av å opprette fullmakten. En legeerklæring kan bekrefte at du forstår fullmaktens betydning på de områdene den regulerer. Ta gjerne med fremtidsfullmakten til legen slik at dere kan snakke om innholdet i fullmakten. Det vil gjøre det lettere for legen å vurdere om du forstår betydningen av innholdet i fullmakten. En legeerklæring er uansett en enkel måte å forsikre seg om at det ikke senere stilles spørsmål ved fremtidsfullmaktens gyldighet, for eksempel hvis du skulle bli rammet av alvorlig sykdom som utvikler seg raskt.

Når du går til legen, får du dekket mesteparten av utgiftene dine til helsetjenester. Vanligvis betaler du en egenandel som teller med i opptjeningen til frikort. Når du ber legen skrive en helseattest, må du regne med å dekke hele kostnaden selv. Utgifter til helseattest teller heller ikke med i opptjeningen til frikort.

Oppbevaring, registrering og forhåndsgodkjenning av fremtidsfullmakt

Som fullmaktsgiver er du selv ansvarlig for at fremtidsfullmakten i original oppbevares trygt. For eksempel i en safe eller lignende. Oppbevaringen bør gjøres i samråd med fullmektigen. På den måten vet fullmektigen hvor den originale fremtidsfullmakten er når fremtidsfullmakten trer i kraft og skal tas i bruk. Alternativt kan det opprettes flere originaldokumenter, hvor det kan spesifiseres i fremtidsfullmakten at det for eksempel er opprettet to originaler. Fullmaktsgiver og fullmektigen kan da oppbevare hver sin original, hvis fullmaktsgiver ønsker det.

Det finnes per i dag ingen oppbevaringsløsning for fremtidsfullmakter, slik det gjør for testament. Statsforvalteren kan derfor ikke oppbevare fremtidsfullmakter på tilsvarende måte som tingretten oppbevarer testament. Det finnes heller ingen annen registreringsordning for fremtidsfullmakter. Fremtidsfullmakten skal først sendes til oss når den har trådt i kraft og fullmektigen ønsker å søke om stadfesting av fremtidsfullmaktens ikrafttredelse.

Hvis du har få eller ingen nære pårørende, kan det være lurt å informere fastlegen om at du har opprettet en fremtidsfullmakt og hvem du har utpekt som fullmektig.

Vi har ikke mulighet til å godkjenne en fremtidsfullmakt før den skal tas i bruk. Du har selv risikoen for at fremtidsfullmakten er gyldig opprettet, og at den dekker ditt fremtidige hjelpebehov og ønske om bistand. Hvis du ønsker veiledning og hjelp når det gjelder utformingen av selve fullmakten, bør du kontakte advokat.

Informasjonen nedenfor retter seg først og fremst mot fullmektigen, altså den personen som skal ivareta dine interesser. Det kan uansett være lurt at du som skriver fremtidsfullmakten, også leser gjennom informasjonen nedenfor.

Når fremtidsfullmakten trer i kraft

Når trer fremtidsfullmakten i kraft?

Vergemålsloven sier at fremtidsfullmakten trer i kraft når fullmaktsgiver «*på grunn av sinnslidelse, herunder demens, eller alvorlig svekket helbred ikke lenger er i stand til å ivareta sine interesser*» i forhold som er omfattet av fremtidsfullmakten.

Dersom du som fullmektig er usikker på om fremtidsfullmakten har trådt i kraft, kan du kontakte Statsforvalteren for å få veiledning. Du kan også ta kontakt med fastlege, behandlende lege eller tilsynslege og be om at vedkommende lege vurderer fullmaktsgivers evne til å forstå fullmaktens betydning og/eller tar til stilling til om fullmaktsgivers helse er så alvorlig svekket at fremtidsfullmakten treer i kraft.

Stadfesting av fullmakten

Ofte kan det være behov for å få Statsforvalterens stadfesting av at fremtidsfullmakten har begynt å virke.

Den som har fått fullmakten kan velge å sende den til Statsforvalteren for å få stadfestet at fullmakten har trådt i kraft. Statsforvalteren kan ikke stadfeste en fullmakt som ikke har trådt i kraft. Med andre ord skal ikke Statsforvalteren ha framtidsfullmakten til behandling før den har begynt å virke.

Stadfesting kan gjøre det lettere for deg som fullmektig å representere fullmaktsgiveren overfor tredjepersoner, men en fremtidsfullmakt vil også tre i kraft og begynne å virke uten stadfesting. Det forutsetter at fullmakten er gyldig opprettet og at fullmaktsgiver ikke lenger er i stand til å ivareta egne interesser på grunn av alvorlig svekket helse.

Enkelte instanser krever at fremtidsfullmakten må være stadfestet før de vil akseptere at fullmektigen handler på vegne av fullmaktsgiver. Hvis du skal selge eller overdra eiendom på vegne av fullmaktsgiver, bør du søke om stadfesting. Kartverket krever nemlig stadfesting fra Statsforvalteren, og det kan være lurt å søke om dette i god tid før salg eller overdragelse. Da unngår du at prosessen stopper opp fordi du må vente på saksbehandlingen hos oss. Flere banker og tingretter krever også stadfesting fra Statsforvalteren.

Dersom Statsforvalteren stadfester ikrafttredelsen, sender vi en attest til fullmektigen. Denne kan vises frem når fullmektigen bruker fullmakten. Vi sørger for at fremtidsfullmakten blir tinglyst og registrert i aktuelle register.

Når kan fremtidsfullmakten stadfestes?

Statsforvalteren kan stadfeste en fremtidsfullmakt først når den har trådt i kraft, det vil si at fullmaktsgiver må være kommet i en slik tilstand som er beskrevet i vergemålslovens paragraf 78. Først da kan du som fullmektig søke om at Statsforvalteren stadfester en fremtidsfullmakt.

Tilsvarende gjelder for vedvarende fullmakter, det vil si en fullmakt som først skal fungere som en alminnelig fullmakt, for så – om nødvendig – kunne gå over til å fungere som en fremtidsfullmakt. [Sivilrettsforvaltningen har mer informasjon om vedvarende fullmakter.](#)

Hva må fullmektigen gjøre for å søke Statsforvalteren om stadfesting av en fremtidsfullmakt?

For at [Statsforvalteren der du bor](#) skal kunne ta stilling til om fremtidsfullmakten kan stadfestes eller ikke, må fullmektigen sende inn:

- Utfylt [søknad om stadfesting av fremtidsfullmakt](#)
- Fremtidsfullmakten i original
- Dokumentasjon på at fullmaktsgiveres pårørende er varslet om fremtidsfullmaktens innhold og ikrafttredelse. Dokumentasjonen skal fortrinnsvis være signert av de pårørende og sendes inn sammen med søknadsskjemaet.
- Legeerklæring hvor det tas stilling til:
  - fullmaktsgivers diagnose(-r) som er relevante for at fremtidsfullmakten skal tre i kraft

- fullmaktsgivers evne til å ivareta personlige og økonomiske interesser
- om eventuell manglende evne til å ivareta egne interesser har sammenheng med fullmaktsgivers diagnose(-r)
- vurdering av fullmaktsgivers tilstand og evne til å forstå innholdet i fullmakten

Statsforvalteren ønsker dessuten at legen oversender legeerklæring eller journalopplysninger som gir informasjon om fullmaktsgivers evne til forstå fullmaktens betydning på det tidspunktet da fremtidsfullmakten ble skrevet. Dette er særlig viktig dersom fullmaktsgiver hadde høy alder på det tidspunktet fremtidsfullmakten ble opprettet, og det går forholdsvis kort tid før den trer i kraft, eller i tilfeller hvor fullmaktsgiver hadde en begynnende kognitiv svikt på opprettelsestidspunktet. Dersom Statsforvalteren ikke mottar helseopplysninger om fullmaktsgivers evne til å forstå fullmaktens betydning på opprettelsestidspunktet, må du regne med at saksbehandlingen tar lengre tid.

Alternativer for deg som trenger hjelp til å ta beslutninger, men som ikke har skrevet fremtidsfullmakt

Stadig flere velger å skrive en fremtidsfullmakt, og for mange vil det å skrive en fremtidsfullmakt være en god løsning. Det forutsetter imidlertid at fremtidsfullmakten gis til en person du har særlig tillit til og at denne personen er i stand til å utføre de oppgavene som fremtidsfullmakten beskriver.

Har du ikke nære pårørende eller andre tillitspersoner som kan påta seg en slik oppgave, vil andre hjelpeordninger være et bedre alternativ for deg. Statsforvalteren fraråder at du gir en fremtidsfullmakt til en person du ikke har et nært tillitsforhold til. Ordningen med fremtidsfullmakt er nemlig basert på at du har full tillit til den personen du peker ut som fullmektig.

Vergemål og ulike fullmakter kan være gode ordninger for personer som trenger støtte til å ta beslutninger. [Sivilrettsforvaltningen har god informasjon om ulike typer beslutningsstøtte.](#)